

שידע להוליך את שבטו, ולפעמים כמה שבטים ביחד, להשיב מלחמה שיערה. אם ניצח, היה הופך למנהיג ולדיין והתפנה "שופט". כאלה היו גדעון ויפתח, אהוד בן גרא, שמגר בן ענת, ודבורה, אשת לפידות. כך, במחזוריות קבועה של תקופות שיעבוד וגאולה, היטלטלו בני ישראל. המחזוריות הזו הקבילה, על-פי המסופר בספר שופטים, לחטאיהם ולחזרתם בתשובה: תחילה היו חוטאים ועובדים אלוהים אחרים, ואז היה ה' מביא עליהם את פגיעתם-רעה של העמים שסביבם. בצר להם היו זועקים אליו, והוא היה מקים מתוכם את האיש שיושיע אותם.

בקלחת הגועשת הזו חיו איש ואשה, בני שבט דן. הם התגוררו בצרעה אשר בשפלת יהודה, אזור אלים במיוחד, שכן בעת ההיא היתה השפלה קו החיץ בין ישראל ופלשתים. לישראלים שימשה כקו ההגנה הראשון מפני הפלשתים, ולפלשתים היתה הצעד הראשון, ההכרחי, בכל ניסיון שלהם לכבוש את הרי יהודה. מנוח היה שמו של האיש, ושמה של האשה אינו ידוע. נאמר עליה רק שהיא "עקרה ולא ילדה", ודי בכך כדי לנחש שהשניים הכירו היטב לא רק את תלאות החיים בספר, ושגם בינו לבינה, פאינטימיות-הזוג שלהם, שררו לא מעט צער וכאב. אך מי שמכיר קצת את ה"תמרורים" של סיפורי התנ"ך,

יודע גם שאשה עקרה היא כמעט תמיד הבטחה ללידה הרת-גורל. ואכן, יום אחד – באחת מאותן תקופות שבהן הוסיפו בני ישראל "לעשות הרע בעיני יהוה" – בעוד האשה נמצאת לבדה ובעלה איננו איתה, נראה לפניה מלאך אלוהים ומבשר לה, "הנה-נא את-עקרה ולא ילדת וְהָרִית וְיִלְדֶת בֶּן". ומייד הוא מוסר לה רשימת הוראות ואזהרות וגם בשורות מרנינות: "השְׁמֵרִי נָא וְאַל-תִּשְׁתִּי יַיִן וְשֹׁכֵר וְאַל-תֹּאכְלִי כָל-טָמֵא: כִּי הִנֵּה הָרָה וְיִלְדֶת בֶּן וּמוֹרָה לֹא-יֵעָלֶה עַל-רֹאשׁוֹ כִּי-נִזִּיר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעֱר מִן-הַבֶּטֶן וְהוּא יִחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת-יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים".

היא הולכת אל בעלה. "איש האֱלֹהִים בָּא אֵלַי", היא אומרת, ואוזנו של הקורא נזקפת מעט, מפני שהאשה אינה נוקטת את הפועל שנקט המספר התנ"כי כשתיאר את הפגישה – "וַיֵּרָא מֶלֶאךָ-יְהוָה אֶל-הָאִשָּׁה" – ומשתמשת דווקא בצירוף "בָּא אֵלַי", צירוף טעון ורב-משמעי, שלא פעם משמש בתנ"ך לתיאור המשגל עצמו.

גם הבעל, אולי, זוקף אוזן, ואשתו ממהרת לתאר לו את הזר: "מֵרָאֵהוּ כְּמֵרָאֵה מֶלֶאךָ הָאֱלֹהִים נֹרָא מְאֹד", היא מסבירה, "וְלֹא שְׁאַלְתִּיהוּ אִי-מֶזֶה הוּא וְאֵת-שְׁמוֹ לֹא-הִגִּיד לִי", ובין המילים שלה אפשר, כמדומה, לשמוע נימה של הצטדקות, על שכל-כך מבהיל היה מראהו של האיש, עד

שלא קמה בה רוח לשאול אותו מאין בא ואפילו את שמו לא שאלה.

והבעל, מנוח, כיצד הוא מגיב כעת, ומה אומרת שתירתו? אולי הוא מכוון את מצחו בתימהון, מנסה לשלול איזו שאלה מתוך המהומה הפתאומית שאשתו מטילה בחייו, אבל היא אינה מחכה לו שישאל, ובזריזות – כמעט בבהילות – ממשיכה לערום עליו את המידע החדש: איש האלוהים אמר לי, "הַנֶּךְ הָרֶה", והבטיח שאלד בן וציווה שלא אשתה יין ושכר, וגם שלא אוכל כל טומאה, כי נזיר אלוהים יהיה הנער מן הבטן עד יום מותו...

הנה, אמרה לו הכול. פרקה מעליה את מועקת הפגישה ואת הבשורה היוצאת-דופן, והכתוב אינו מספר על משב רגש כלשהו שחולף ביניהם, גם לא על חיוך, או מבט רך; ואין לתמוה על כך, כי על-פי-רוב, התנ"ך ממעט מאוד לדווח על רגשות גיבוריו – התנ"ך סיפור של פעולות ומעשים הוא – והוא מותיר בידינו, בידי כל קורא וקורא, את מלאכת הניחוש, מלאכה מרגשת כשלעצמה שיש עימה גם סכנות ידועות של הפלגה ופיתויי דמיון. ואף-על-פי-כן, נעזו ונעשה בדפים הבאים את מה שעשו לפנינו דורות רבים של קוראים, אשר קראו את הטקסט התנ"כי

התמציתי על-פי אמונתם, ומושגי תקופתם ונטיות ליבם, ותלו משמעויות והשערות (ולפעמים גם הזיות ומשאלות-לב) בכל תג ומלה.*

וכך, בזהירות המתבקשת, אבל גם בעונג של ניחוש ודמיון, ננסה לדמות בעיני רוחנו את מפגשם של בני הזוג, היא מדברת והוא מקשיב, היא מאריכה בדברים והוא אינו אומר אף מלה אחת. ואין לדעת מה תופח שם בשתירתו, אולי התרגשות ושמחה, אולי זעם על אשתו שמשוחחת בחירות כזו עם גבר זר; ואפשר להוסיף ולתהות אם היא, בדברה, מביטה היישר לתוך עיניו או משפילה את עיניה מול בעלה, שאליו, משום-מה, לא נראה המלאך. וגם אם רק מעט מכל מה שצויר כאן אכן התרחש, הרי אין ספק שהבשורות החדשות עשויות לטלטל את השניים עד שורשי נשמתם ולהסעיר את זרמי המעמקים שבינו לבינה, בינו לבין עקרונה הממושכת והריונה המפתיע, ואולי גם

* המקרא, כמובן, מציג את סיפור שמשון כ"דרמה של גורל", ופחות כ"דרמה של אופי"; אף-על-פי-כן, אופן העיצוב של גיבורי הסיפור, ובעיקר אישיותו של שמשון, אינם יכולים שלא למשוך את הקורא בן-זמננו – המצויד בתובנות וברגישויות שמקנה לו תקופתו – דווקא אל נקודות המפגש, ההתנגשות וההפריה ההדרית שבין "גורל" לבין "אופי". יתרה מזו, ככל שהסיפור מתפתח, מסתבר שאולי דווקא אופיו של שמשון הוא שמונע ממנו להגשים את הגורל שנועד לו.

בינה לבין הרפיון וחוסר-האונים של בעלה, שמשוהו ממנו כבר מתחיל להתרמז, כמדומה, בסצינה הקצרה הזאת. ואנו, שמציצים לתוך אותו רגע משפחתי טעון, נשבים בו כל-כך עד שכמעט איננו שמים לב לכך שהדיווח של האשה לבעלה שונה מעט ממה שנאמר לה. שני פרטים מרכזיים חסרים בו: היא איננה מספרת שאסור שיעלה מורה - תער - על ראש הבן שייולד להם, ואינה אומרת לבעלה שהבן הזה "יחל להושיע את-ישראל מיד פלשתים".

מדוע היא משמיטה את הפרטים החשובים כל-כך האלה?

אפשר לתרץ זאת בכך, שאת עניין המורה היא שכחה, פשוט שכחה בגלל ההתרגשות והבהלה. בלי ספק היתה נסערת מאוד, ואולי גם חשבה שמנוח מבין מעצמו שאם בנם עתיד להיות נזיר, חלים עליו חוקי הנזירות המוכרים לכול, שאוסרים עליו להעביר תער על שערו. אבל איך אפשר להבין את ההשמטה השנייה? איך קורה שאשה מונעת מבעלה - ושמא מסתירה מפניו - ידיעה כה משמעותית בקשר לבן העתיד להיוולד להם, ידיעה שבוודאי עשויה להסב לו נחת וגאווה ואולי גם להעניק פיצוי כלשהו על שנות העקרות המרות?

כדי להבין זאת, כדי להבין אותה, יש לחזור ולקרוא את הסיפור דרך עיניה שלה: כאמור, אפילו את שמה אין הכתוב מוסר. המלה "עקרה" היא הדבר היחיד שנאמר עליה, ואפילו הוכפל: "עקרה ולא ילדה". וההדגשה מרמזת שכבר שנים ארוכות היא ממתנה לילד, והוא אינו בא. ייתכן שכבר נכזבה מן האפשרות שיהיה לה אי-פעם ילד. וקרוב לוודאי שה"תואר" הזה, "עקרה", הפך כבר לכינוי שלה בפי האחרים, במשפחה, ובשכט, ובצרעה כולה. ומי יודע, אפשר שגם בעלה, בשעת רוגז, הטיח בה פעם או פעמיים את ה"עקרה" הצורב, ושגם בינה לבינה נעשה הכינוי הזה לשמה הפרטי, הסמוי, למדקרה הקבועה שבה היא נדקרת בכל פעם שהיא חושבת על עצמה ועל גורלה.

והנה, אותה "עקרה ולא ילדה" זוכה לפתע להתגלות של מלאך, המבשר לה שהיא עתידה ללדת. אלא שאז, באותו הרף-עין של התגשמות חלומה, ובעוד היא חווה בוודאי אושר עילאי, המלאך מוסיף, "כי-נזיר אלהים יהיה הנער מן-הבטן והוא יחל להושיע את-ישראל מיד פלשתים".

ומערבולת של תחושות ומחשבות מסתחררת בה. בן ייוולד לה. לה יהיה ילד. עד לרגע זה לא ידעה

עליו, כמובן. המלאך הקדים את ידיעתה ובישר לה עליו. ואולי ברגע שבו בישר לה חשה בתוכה פרכוס לא מוכר (מלאכים יודעים שכל התגלות זקוקה גם להוכחה מוחשית). וכמעט אין ספק שהיא חשה גם גאווה על כך שהילד שלה יהיה זה שיושיע את ישראל: איזו אם לא תתגאה בכך, שמתוכה ייצא הילד שיושיע את עמו? אבל אולי, בפנינה מוצנעת בליבה, שמחתה אינה שלמה.

כי תובנה שנייה, עמומה עדיין, מתחילה לנקר בה: היא לא הרה את הילד שלה, הפרטי, האינטימי, אלא איזו "דמות לאומית", נזיר האלוהים, וגם מושיע ישראל. וסגולתו זו איננה מסוג הדברים שיילכו ויתפתחו בו בהדרגה, עם השנים, כך שאפשר יהיה להתרגל אליה ולגדול יחד איתה אל התפקיד המחייב של "אם המושיע", אלא זה קורה, כנראה, כבר כעת, באופן פתאומי ונחרץ ובלתי-נמנע, "כִּי-נִזְיֵר אֱלֹהִים יִהְיֶה הַנֶּעַר מִן-הַבֶּטֶן..."

היא מנסה להבין: הילד הזה, ילדה הנכסף, ברגע שניתן לה, ברגע שהגן בתוכה, מסתבר שכבר נגעה בו גם ישות אחרת, זרה, ופירוש הדבר – ופה אולי היא חשה דקירה חדה ולא מוכרת בליבה – שהוא ילד שלעולם לא יהיה שלה בלבד.

האם היא מבינה את כל זאת מייד? אין לדעת: ייתכן

שהאירוע כולו מציף אותה עד אובדן חושים, וייתכן בהחלט שבאותו רגע מילאו אותה רק השמחה על ההיריון והגאווה על הילד המיוחד שייוולד לה, דווקא לה, ולא לכל אלה בכפר ובשבט שראו בה רק "עֶקְרָה וְלֹא יִלְדָּה" ... אבל אפשר לנחש, שבמקום עמוק בתוכה אמו של שמשון יודעת, ידיעה עמוקה, נשית, אינטואיטיבית – ידיעה שאינה שייכת כלל לאמונה דתית כלשהי וגם לא ליראת אלוהים – שמה שניתן לה כאן גם נלקח ממנה באותו הרף-עין. שהרגע האינטימי ביותר שלה עם עצמה, כאשר, הופקע והפך לרגע השייך לרבים, לזרים (ועובדה שאנו, הזרים, עוסקים בכך כיום, ממרחק של אלפי שנים), ומשום כך, בתנועה אינסטינקטיבית, תנועה של הרחקה והכחשה, היא הודפת מעליה חלק מן המידע המעיק.

וכאן עולה בזיכרון אשה אחרת מסיפורי התנ"ך, שגורלה היה כגורל אם שמשון: חנה, שהתפללה בדמעות ונדרה שאם ייוולד לה בן, תיתן אותו לאלוהים כנזיר, ורק לאחר שנדרה זאת נולד לה שמואל, והיה עליה למסור אותו לעלי הכהן. ואל שני סיפורי ההיריון יוצאי-הדופן הללו נלווית – מנקודת מבט אנושית, פשוטה – תחושה לא נוחה של מעין שימוש שעשה האל בייאוש של אשה כזו, בצמאונה האדיר להרות וללדת, בנכונותה להסכים

מייד הוא עולה שוב בהר, חוזר לביתו בצרעה, פונה אל אביו ואל אמו ומודיע להם, "אִשָּׁה רָאִיתִי בְּתִמְנַתָּה מִבְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים וְעַתָּה קָחוּ-אוֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה". ואף שהמלה "אהבה" אינה נאמרת כאן במפורש, אפשר לחוש בדבריו של שמשון את נחישותו ואת עוצמת הרגשות שגועשים בו. קשה לדעת אם הוא עצמו מסוגל באותה עת להפריד את סבך רגשותיו לנימיהם השונים – לֹא־הִבָּה שמתעוררת בו ול"רוח אלוהים" החדשה והגדולה, אך מה הפלא? אהבה, קל וחומר אהבה ראשונה, עשויה בלי ספק לעורר באדם את התחושה כאילו זה עתה נברא, ורוח חדשה, עזה ולא מוכרת, נושבת בו.

כאן המקום לבאר – למי שתמה על הקשר הנרקם בזריזות שכזו בין נזיר לאשה – שהנזירות, בגירסתה היהודית, שונה מהנזירות הנוצרית, למשל, או הבודהיסטית.* הנזיר היהודי מצווה (במדבר ו) להימנע

* במקורות היהודיים קיים יחס אמביוולנטי כלפי תופעת הנזירות. יש שראו בה מדרגה רוחנית גבוהה, שלא כל אדם מסוגל להגיע אליה. כך, למשל, הנביא עמוס: "וְאֶקִּים מִבֵּינְכֶם לְנָבִיאִים וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנָזִירִים" (עמוס ב, יא), ובתלמוד, רבי אלעזר (בבלי, תענית י"א ע"א); ויש שראו חטא כבד בהסתגפות ובהיבדלות ממה שהחיים מזמנים: לרוגמה, רבי שמעון בר יוחאי (ירושלמי, נזיר פ"א ה"ה), וכן, האמורא שמואל ורבי אלעזר הקפר, בן דורו של רבי, עורך המשנה (תענית י"א ע"א).

משלושה דברים: אסור לו לשתות יין ולאכול מאכלים שמוצאם מגפן היין; אסור לו לגלח את שערו ואסור לו להיטמא למת (דבר שלא נאסר על שמשון). לעומת זאת, אין עליו אסור להתחתן עם אשה או להיות בקשרי קירבה ומין עם נשים. אבל מוטב שהקורא לא יטפח ציפיות לעלילות עסיסיות בנוסח דקאמרון או סיפורי קנטרברי, על נזיריהן שטופי הזימה: כותב הטקסט המקראי – שכמו מרבית הסופרים הוא משבית שמחות מטבעו – ממהר לציין, בקשר להימשכות הזו של שמשון אל האשה הפלשתית, "כִּי מִיָּהוּהָ הָיָא כִּי־תֵאָנָה הוּא־מִבְּקֶשׁ מִפְּלִשְׁתִּים וּבָעַתָּה הָיָא פְּלִשְׁתִּים מְשָׁלִים בְּיִשְׂרָאֵל".

כלומר – לא אהבה, לא תשוקה ולא רומנטיקה, ובעיקר לא רצון חופשי: שמשון נמשך אל האשה הפלשתית, כי אלוהים מחפש תואנה להכות בפלשתים המשעבדים את בני ישראל. זה המניע האחד והיחיד שהמקרא מציג למשיכה שחש שמשון. אבל הצגה כזו של הדברים אינה יכולה למחות מלב הקורא את התמיהות בדבר מקומו וחוויתו של שמשון האיש בסיפור: הרי הוא עצמו אינו יכול לחוות את אהבתו כ"תואנה" של אחר – ואפילו של אלוהים – ופנייתו המיידית והנחרצת אל האשה מתמנתה מעידה שהוא, הגבר, שמשון בשר-ודם, מחפש

אהבה וזקוק לה! האם הוא מסוגל בכלל להבין שהאהבה הבווערת בו איננה לגמרי "שלו", ושהיא רק מכשיר מדיני וצבאי בידי אלוהים? האם יש אדם שמסוגל להבין דבר כזה? היש מי שמסוגל לעמוד בידיעה, שכשם שהוא לא היה "ילד טבעי" להוריו, כך גם כעת, כגבר, המשיכה הטבעית שלו לאשה הופקעה ממנו, או הושתלה בתוכו? ותוך כדי העלאת השאלות האלה, מתחילה להתחוויר האפשרות העגומה שגיבור הסיפור שלפנינו הוא איש שאיננו יודע, ואולי לעולם לא יבין באמת, שעוד לפני שנולד, אלוהים כבר הֵלֵאִים את תשוקותיו ואהבתו, ואת כל חיי הרגש שלו.

"קָחוּ-אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה", מבקש-דורש שמשון מהוריו. מעניין לציין, שבניגוד לנוסח החוזר לא פעם במקרא בסיטואציות דומות שבהן הבן פונה אל אביו בלבד, ומבקש שייקח לו נערה כלשהי לאשה, שמשון פונה בבקשה אל אביו וגם אל אמו. ומכאן ואילך, כמעט בכל פעם הם יוזכרו ביחד, האב וגם האם, ושוב ושוב יבהיר המספר המקראי שבעיניו, אמו של שמשון חשובה לפחות כמו אביו.

ויחד הם גם עונים לו, בקול אחד ("וַיֹּאמֶר לוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ"), את מה שהורים נוהגים לומר לשמשונים במצבים

כאלה: "הֲאֵין בְּכִנּוּת אֶחֱיָהּ וּבְכָל-עַמִּי אִשָּׁה כִּי-אֶתָּה הוֹלֵךְ לְקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעֲרָלִים?"

כלומר – למה לא תתחתן עם מישהי משלנו?

כי לא זו בלבד שמששון בוחר להינשא לאשה זרה, בת עם אחר, אלא שאותו עם, הפלשתים, הוא מן הקשים והמרים שבאויבי ישראל: בעזרת יתרונו של נשק הברזל שלהם הם יוצאים מִפֶּעַם לפעם לפעולות כיבוש ושיעבוד של שבטי ישראל וגם מונעים מהם לפתח חרושת ברזל, "פֶּן יַעֲשׂוּ הָעֲבָרִים חָרֵב אוֹ חֲנִית" * ובארבעים השנים האחרונות, כפי שנאמר בראשית הסיפור, הם שולטים על בני ישראל ומתאנים להם.

וידוע גם ששבט דן, שבטו של שמשון, חי באזורי הספר ומתקשה לבסס לו נחלה משלו, ושרוי תמיד במאבק עם הפלשתים ועם עמים אחרים, חזקים ממנו. המאבקים הממושכים הללו התישו את השבט, ודילדלו ודחקו אותו ממרכז ההשפעה התרבותית, המדינית והקברתית של ישראל ** (וברוח זו גם ניתן לקרוא את הברכה שבירך

* שמואל א יג. יט.

** מעניין להזכיר, בהקשר זה, את התיאוריה של יגאל ידין במאמרו "ודן למה יגור אניות", ולפיה יש אפשרות שלשבט דן היתה זיקה לשבט הדנאים, מגויי הים, ואולי אף זהות מסוימת עימו, ושלא בנקל נקבע לשבט דן מעמד של אחד משבטי ישראל.

יעקב לפני מותו את בנו דן, כמין הבעת תקווה ומשאלה, לא לגמרי מציאותיות: "דן יִדִּין עִמּוֹ כְּאַחַד שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל";* והוסיף אז יעקב, אולי באנחה כבדה, "לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְהוֹה" (...).

זה ההקשר הלאומי-כללי שבתוכו נובט הקשר בין שמשון לאשה הפלשתית. אך לא פחות מרתק מכך הוא הדבר שמתחולל כאן בין ההורים לבנם הצעיר: ראשית, הם מבולבלים, מפני שהם יודעים (או לפחות אמו יודעת) ששמשון נועד להציל את עמו מיד פלשתים, ומה לו ולאשה פלשתית? ושנית, כשהם אומרים לו, "הֲאֵין בְּבָנוֹת אַחֶיךָ וּבְכָל-עַמִּי אִשָּׁה כִּי-אַתָּה הוֹלֵךְ לָקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים הָעֲרָלִים", מהדהדת בדבריהם הטענה, ואולי גם ההאשמה, שמוטחת כאן בשמשון, "למה אתה לא יכול להיות כמו כולם?" טענה שאפשר לקרוא אותה ולחייך, כי היא מסוג "משפטי ההורים" שרבים שמעו מהוריהם (וגם נשבעו לא לחזור עליהם באוזני ילדיהם...), אבל סיפור שמשון איננו קומדיה. הוא סיפור טרגי, לא מעט מפני שהשונות והזרות של הילד הזה ביחס להוריו הן כה מובהקות וחריפות עד שנדרמה לפעמים שהוא והם שייכים

* בראשית מט, טז.

לשני ממדים אחרים לגמרי של הקיום האנושי, ממדים שקשה לגשר על התהום שביניהם, ומשום כך, המשפט ההורי הנדוש מושמע כאן בנהמת לב ובצער עמוק, חשוך מרפא.

כי אפשר להניח שלעת הזאת הוריו של שמשון כבר מנחשים, שעם כל צעד שיעשה בנם בעולם ילכו ויתבלטו עוד יותר שונותו וזרותו, תלך ותיחשף לעין-כול העובדה שהוא, במובן מסוים, עשוי מחומר אחר, מאותה מהות זרה, פלאית, שנגעה בו ונמהלה בו עוד בהיותו בבטן, ושבעטיה, ייתכן, הוא לעולם לא יוכל להתחבר בטבעיות ובהרמוניה עם החומר המשפחתי שלהם ושל בני עמם.

ואף שהם יודעים היטב שהוא, מטבעו, איננו יכול להיות "כמו כולם" וככל האדם – שהרי הם עצמם נכחו במעמד שבו נמסרה הבשורה – נעקרת כאן מליבם השאלה-זעקה הזו, מפני שקשה להם, כהורים, להשלים תמיד ובלי שום פקפוק עם התוכנית האלוהית הגדולה, שהפקיעה מהם את בנם ועיצבה אותו כפי שהוא. כואב להם, לשניהם, חבל הטבור שכך נקרע, ושנותר פרום לעולם.

אפשר לשער שברגע הזה – כשהוריו מנסים לערער על בחירתו – שמשון מביט היישר לעיני אביו. רוצה להמחיש

דויד גרוסמן דבש אריות

סיפור שמשון

הוצאת כרמל

יש רגע אחד בסיפור שמשון – הרגע שבו הוא נרדם וישן על ברכיה של דלילה – שלתוכו כמו נשאב ומתכווץ הסיפור כולו. שמשון עצמו חוזר ומצטנף אז לתוך הוויה ילדית, כמעט תינוקית, מפורזת מן האלימות, התזזית והיצרים, שסיכסכו את חייו ועשו בהם שמות. זה, כמובן, גם הרגע שבו נחתם גורלו, כי דלילה כבר נוטלת בידה את מחלפות שעריו ואת התער, והפלשתים בחוץ מתענגים על נצחונם. עוד רגע ינוקרו שתי עיניו וכוחו יאבד. עוד מעט קט יושלך לבית-האסורים וימיו יבואו אל קיצם. ודווקא אז, אולי לראשונה בחייו, הוא מוצא לו מרגוע; בלב-ליבה של הבגידה האכזרית בו, הבגידה שכמעט אין ספק שהוא מודע לה, הוא זוכה סוף-סוף למנוחה שלמה – מעצמו, ומן הדרמה של חייו הסוערים.

באותם הימים, כנראה בסוף המאה ה-12 ותחילת המאה ה-11 לפנה"ס, לא היה עדיין מלך בישראל ולא שלטון מרכזי. העמים השכנים, מדיין, כנען, מואב, עמון ופלשת, ניצלו את חולשתם של השבטים העבריים ופשטו עליהם במסעי כיבוש ושוד. מדי פעם היה קם בישראל אדם

סיפור שמשון הוא אחד הסיפורים הדרמטיים, הצבעוניים ורבי העלילה שבתנ"ך: הלידה הפלאית, המאבק באריה, שלוש-מאות השועלים הבורים, מלחמותיו של שמשון בפלישתים, הנשים שאיתן שכב, האשה האחת שאהב, הבגידה שבגדו בו כל הנשים בחייו, מאמו ועד דלילה, ולבסוף, ההתאבדות הרצחנית שלו, כאשר מוטט על ראשו את הבית עם שלוש-אלפי הפלישתים.

במסה המרגשת שלפניכם מביא דויד גרוסמן את 'תשליל-הסיפור-הרשמי' של שמשון, וחושף סיפור סמוי ומפתיע, המסתתר בטקסט עצמו. וכך, מעבר להמולה הגדולה והמוכרת, המלווה את חייו של 'שמשון הגיבור', מתגלה לעינינו מסכת חיים שאינה אלא מסע ייסורים של נפש אחת בודדה וסוערת: הילד שנולד זר לאביו ולאמו; הגבר אדיר-השרירים, שכל חייו נאבק לזכות באהבתם של הוריו, ומשום כך - באהבה בכלל, אהבה שאפשר שמעולם לא זכה לה; האיש שאפילו גופו שלו היה לו ארץ גזירה וגלות; והמנהיג, שחייו היו ניסיון בלתי פוסק להסתגל לגורל הכביר שנגזר עליו עוד בבטן אמו.

מדף לדף הופכת מסה זו לרומן מרוכז וחריקי, לסיפור אנושי עמוק, הנוגע בשורשי נפשו של הקורא בו.

פֶּן הוצאה לאור • ידיעות אחרונות • ספרי חמד